עסיקין [א]עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו משום דאמר ליה חייתא דקיטרי סברת וקבילת ומאימת מחזיק בה מכי דייש אמצרי [ב]איכא דאמרי אפי׳ באחריות נמי דאמר ליה אחוי טירפך ואשלם לך: **מתני׳** [ג]מי שהיה נשוי שלש נשים ומת כתובתה של זו מנה ושל זו מאתים ושל זו שלש מאות ואין שם אלא מנה חולקין בשוה היו שם מאתים של מנה נוטלת חמשים של מאתים ושל שלש מאות שלשה שלשה של זהב היו שם שלש מאות של מנה נוטלת חמשים ושל מאתים מנה ושל שלש מאות ששה של זהב וכן ג׳ שהטילו לכיס פיחתו או הותירו כך הן חולקין: **גמ׳** של מנה נוטלת חמשים תלתין ותלתא ותילתא הוא דאית לה אמר שמואל בכותבת בעלת מאתים לבעלת מנה דין ודברים אין לי עמך במנה אי הכי אימא סיפא של מאתים ושל שלש מאות שלש שלש של זהב תימא לה הא סלקת נפשך מינה משום דאמרה לה מדין ודברים הוא דסליקי נפשאי: היו שם שלש מאות וכו׳: של מאתים מנה שבעים וחמשה הוא דאית לה אמר שמואל בכותבת בעלת שלש מאות לבעלת מאתים ולבעלת מנה דין ודברים אין לי עמכם במנה רב יעקב מנהר פקוד משמיה דרבינא אמר רישא בשתי תפיסות וסיפא בשתי תפיסות רישא בשתי תפיסות דנפלו שבעין וחמשה בחד זימנא ומאה ועשרים וחמשה בחד זימנא סיפא בשתי תפיסות דנפלו שבעים וחמשה בחד זימנא ומאתים ועשרים וחמשה בחד זימנא תניא זו משנת רבי נתן [ד]רבי אומר אין אני רואה דבריו של רבי נתן באלו אלא חולקות בשוה: וכן שלשה שהטילו: אמר שמואל שנים שהטילו לכיס זה מנה וזה מאתים

השכר

עסיקין. עוררין: **עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו.** אם לא נתן מעות: **אין יכול לחזור בו.** שהקרקע נקנה בחזקה כי א״ל חזק וקני ויש שמחזיקין מיד ונותנין מעות לאחר זמן ומשהחזיק בה נתחייב המעות: **חייתא.** שק קטן: **דקיטרי.** מלא קשרים: **סברת וקבילת.** בדמי חתיכות כסף. כלומר נתרלית לאבד מעותיך מספק: **אפי׳ באחריות נמי.** מכרה לו אינו יכול לחזור בו מחמת עסיקין ולא אמרינן סוף סוף עליה הדר ואטרוחי דייני למה לן: **דא״ל אחוי טירפך.** שטר טירפא מב״ד שכתבו לך שיצאה השדה מידך בדין ותחזור עלי לטרוף: **ואשלם לך.** וכל זמן שלא יצתה מידך לא אשלם שהרבה עוררין שאין זוכין בדין: **מתני׳ של זו מנה ושל זו מאתים כו׳.** ושלשתן נחתמו ביום אחד דאי בתלתא יומי הקודמת בשטר קודמת בגיבוי: **חולקות בשוה.** שהרי כח שלשתן שוה בשעבוד מנה דבכולהו איכא מנה: **היו שם מאתים.** אין לבעלת מנה שעבוד אלא במנה ראשון אבל במנה שני אין שעבוד לשטרה של מנה: **נוטלת חמשים.** בגמרא פריך עלה: **שלש של זהב.** שלשה דינרי זהב וכל דינר זהב עשרים וחמשה דינרי כסף כדאמר בהזהב (ב״מ דף מה:). ושל מאתים כחה שוה במאתים לבעלת שלש מאות שהרי מאתים משועבדים לשטרה: **היו שם שלש מאות.** מנה ראשון משועבד לכולן והשני לבעלת מאתים ולבעלת שלש מאות והשלישי לבעלת שלש מאות לבדה: **של מנה נוטלת חמשים.** בגמ׳ פריך עלה: **ושל מאתים מנה.** בגמ׳ מפרש לה: **ששה של זהב.** הם מאה וחמשים זוז: **שהטילו לכיס.** מעות לקנות סחורה לשכר: **כך הן חולקין.** כל אחד ואחד נוטל בשכר והפסד לפי מעותיו: **גמ׳ תלתין ותלתא ותילתא הוא דאית לה.** דהיינו שליש של מנה שהרי אין לה חלק במנה שני: **דין ודברים אין לי עמך במנה.** כשתבואי לדין לא אריב עמך במנה המשועבד לך ולא יתמעט חלקך בשבילי הלכך היא ובעלת שלש מאות חולקות אותו: **תימא לה.** בעלת שלש מאות לבעלת מאתים הא סליקת נפשיך ממנה ואין לך לחלק אלא במנה שני: **מדין ודברים סליקת נפשאי.** לא נתתי חלקי במתנה ומה שגבתה לא בשליחותי גבתה שתאמר לי נטלה זו חלקך אני סילקתי עצמי מלריב עמה ולמעט חלקה במנה וגבר ידה לגבות חצי המנה בשעבוד שטרה עכשיו אני באה לחלוק עמך בנותר שלא סילקתי עצמי מלריב עמך ושעבודי ושעבודך שוים: **ע״ה הוא דאית לה.** דהא כיון דאוקימנא בכותבת בעלת מאתים כו׳ אין לה לחלוק מעתה אלא במאה וחמשים אבל במנה שלישי אין לה כלום: **אמר שמואל.** סיפא בכותבת בעלת שלש מאות כו׳ ובעלת מאתים לא כתבה כלום הלכך מנה ראשון חולקות בעלת מאתים ובעלת מנה ומנה שני חולקות בעלת מאתים ובעלת שלש מאות ומנה שלישי כולה לבעלת שלש מאות: **רבינא אמר.** לא תוקמה בכותבת אלא בשתי תפיסות שתפסו מטלטלין לכתובתן ולא נמצאו להן מאתים בפעם אחת אלא בשתי פעמים: **דנפלו להן ע״ה בחד זימנא.** ובאו לדון עליהם אמרינן להו חולקות בשוה שהרי שעבוד שלשתן על מנה: **ומאה ועשרים וחמשה בחד זימנא.** בעלת מנה כבר גבתה כ״ה ובאת לריב על ע״ה הלכך ע״ה משועבדים לכולנה וחולקין אותן הרי ביד כל אחת חמשים והמותר אין לבעלת מנה חלק בו היינו דקאמר של מאתים ושל שלש מאות שלשה שלשה של זהב: **סיפא בשתי תפיסות כו׳ ומאתים ועשרים וחמשה בחד זימנא.** ע״ה מינייהו יד כולן שוין בו ובעלת מאתים שלא גבתה בתפיסה ראשונה אלא עשרים וחמשה באה לריב על שניה על קע״ה ופלגי ע״ה בין שלשתן ונמצא ביד כל אחת חמשים א) ומאה בין בעלת מאתים ובעלת שלש מאות וחצי מאה שנשאר כולה לבעלת שלש מאות נמצאת של מנה נוטלת חמשים ושל מאתים מנה ושל שלש מאות מנה וחמשים שהן ששה דינרי זהב: **אין אני רואה דבריו של ר׳ נתן באלו.** שאין זה דומה לשלשה שהטילו לכיס דהתם שבח מעות שהשביחו מעותיהן שקלי הלכך כל אחד יטול לפי מעותיו אבל הכא טעמא משום שיעבודא הוא וכל נכסיו אחראין לכתובתה הלכך שלש המנים משועבדין לבעלת מנה כשאר חברותיה עד שתגבה כל כתובתה לפיכך חולקות בשוה:

עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו. אומר ר״ת ואפי׳ נתן מעות וכגון דלא קנו בכספא ב) שכותבין את השטר דלא קנו עד שיכתוב את השטר וקמשמע לן דיכול ומותר לחזור בו דהואיל ומפסיד שסבור שיגזלוה ממנו קא הדר ביה דאפי׳ מי שפרע ליכא כדמוכח בהזהב (ב״מ דף מט:) גבי ההוא גברא דזבן חמרא מחבריה שמע דבעי למינסביה בי פרזק רופילא אתא לקמיה דרב חסדא א״ל כדרך שתקנו משיכה בשומרים כך תקנו משיכה בלקוחות ולא קאמר ליה איבעי ליה לקבולי מי שפרע כדאמר התם אעובדא אחרינא משום דלא תיקנו מי שפרע אלא איוקרא וזולא והאי יכול מותר כדקתני נמי גבי מתנה התם ובדין הוא דהוה ליה למיתני מותר אלא אגב דקתני סיפא אין יכול תנא נמי רישא יכול:

משהחזיק בה אין יכול לחזור בו. ואפילו למ״ד בחזקת הבתים (ב״ב מד:) נמצאת שאינה שלו חוזר עליו הכא כל זמן שלא טרפוה ממנו מודה שאין יכול לחזור בו: **ומאימת** הוי חזקה. תימה מאי קא מיבעיא ליה וכי אכתי לא אשמועינן דיני חזקה הא מתני׳ היא (ב״ב דף מב.) נעל גדר ופרץ כל שהוא הרי זו חזקה וי״ל דהכי בעי ומאימת הוי חזקה היכא דיהיב כבר זוזי מאימת מהניא חזקה מכי דייש אמצרי אע״ג דגריעא מנעל וגדר הויא חזקה הואיל ואיכא כסף כדפי׳ וריב״ם מפרש שראובן מכר שדה לשמעון וקנה ממנו קנין גמור עד שלא החזיק בה אותה חזקה שתהא גילוי דעת שלא יחזור יכול לחזור דכי היכי דתקנו רבנן שיהא אדם יכול לחזור בו כל זמן שעסוקין באותו ענין מפני שלדעת כן הוא קונה ומקנה שיחזור כל זמן שירצה כל זמן שעסוקין באותו ענין ה״נ דעתו לחזור בו אם יצאו עליה עסיקין קודם חזקה בגילוי דעתו משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו ומאימת הויא חזקה פי׳ מאימת הויא ההיא חזקה דאמרי׳ גלי דעתיה שקיבלה בכל ענין מכי דייש אמצרי לידע מה היא צריכה:

איכא דאמרי אפילו באחריות. ללישנא קמא באחריות לא דהואיל ובאחריות זבין אית לן למימר שאין בדעתו לקנות אלא נכסים משופין מכל ערעור ואע״פ שהיה מחזיר לו לבסוף כשגזלה כדפרישית גבי שלא באחריות דלא ניחא ליה דליקו בדינא ודיינא: **תימא** הא סליקת נפשך וכו׳. לא ידעתי אמאי לא משני כגון שכתבו בעלת שלש מאות ובעלת מאתים לבעלת מנה דין ודברים אין לנו עמך בעשרים וחמשה ג): (לעיל) **וכן** שלשה שהטילו לכיס. לא הוי ממש דומיא דרישא דהכא כל אחד נוטל לפי מעותיו ורבינו חננאל פי׳ דאבבא בתרייתא קאי: **דאמרה** לה מדין ודברים הוא דסליקי כו׳. לא איתפרש שפיר טעמא דהא מילתא: **בכותבת** בעלת שלש מאות. לא ידע רבי מאי קמ״ל מתניתין: **רבי** אומר אין אני רואה דבריו של ר׳ נתן באלו אלא חולקות בשוה. פי׳ ר״ח קי״ל בהא הלכתא כרבי ואי אפשר להעמיד דבריו בזמן שיש שם שלש מאות חולקות בשוה בעלת מאה מאה ובעלת מאתים מאה ובעלת שלש מאות מאה לפי שמדת הדין לוקה בזה אלא העמידנו דברי רבי שאמר שחולקות בשוה כל מנה ומנה נוטלות בשוה הלכך חולקין כל עזבון המת בששה חלקים של מנה נוטלת חלק אחד ושל מאתים שני חלקים ושל שלש מאות ג׳ חלקים כל אחת

השכר

מסורת הש״ס

א) [צ״ל חמשים חמשים ומאה בין כו׳. רש״ל], ב) צ״ל במקום שכותבין, ג) ישוב על זה תמצא בתוי״ט,

מוסף רש״י

עסיקין. עוררין לומר שלנו היא (ב״ק ט.) כמו (בראשית כו) התעשקו עמו (ב״מ יד.). **יכול לחזור בו.** ובשלא נתן מעות (שם יד.). **משהחזיק בה אין יכול לחזור בו.** ואפילו לא נתן מעות, שהקרקע נקנית בחזקה והמעות על זה מלוה (שם). **חייתא דקטרי.** שק מלא קשרים (שם) או: שק קשורה מלא רוח (ב״ק ט.). **מכי דייש אמצרי.** מתקן גבולי השדה ומגביהם (ב״מ יד:). **אפילו באחריות נמי.** אפילו קיבל אחריות עליו, דיש לומר הואיל וסופו לחזור עליו עכשיו נמי יחזור ויטלנה, אפילו הכי אינו יכול לחזור בו (ב״ק ט.) שהמוכר מעכב עליו ולא מצי אמר הואיל וסופך לשלם לי, השתא דבידי אעכבס (ב״מ יד:). **דאמר ליה.** מוכר, אחוי טירפך. שכתבו לך ב״ד שטר טירפא שבדין נטלו ממך ואשלם לך (ב״ק ט.) כשיעמידוך בדין ויזכו בדין ויכתוב לך הדיין שטר טורף עלי שבדין טרפוה ממך בשבילי, בא ואשלם לך, וכל כמה דלא עמדת בדין איני ירא מהם (ב״מ יד:).

עין משפט נר מצוה

יט א ב מיי׳ פי״ט מהל׳ מכירה הל׳ ב טוש״ע ח״מ סימן רכו סעיף ה:

כ ג ד מיי׳ פי״ז מהל׳ אישות הל׳ ח ופ״כ מהלכות מלוה ולוה הל׳ ד ופכ״א שם הלכה א סמג עשין מח ולד טוש״ע אה״ע סימן נו סעיף יח וטוש״ע ח״מ סי׳ קד סעיף י [וברב אלפס ביאר כל הסוגיא בעומקה ובאריכות בגבורות]:

תוספות רי״ד

לי עליך: אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ויצאו עליה עסיקין עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו. מ״ט דא״ל חייתא דקיטרא סברת וקבילת מאימתי מכי דייש אמצרי א״ד אפי׳ באחריות נמי דא״ל אחוי טרפך ואשלם לך פי׳ מדקאמר שמכר לשמעון מכר גמור עשה לו ומתקיים בכסף ובשטר או בקנין וכדין הקרקעות א) דע״ד הא אם לא יצאו עלי׳ ערעורין ורוצה לחזור בו א״י מפני שמכר גמור ובקנין עשה לו והאי חזקה דבעי׳ לאו לקיומי המכר דהא מקוים וקאי בלא חזקה אלא ה״ק אם יצאו עלי׳ עסיקין נראה שמכר לו דבר שאינו שלו והוי מקח טעות ומש״ה אמר עסיקין ולא אמר ב״ח הלכך אם הוחזק בה הלוקח ונראה שנכנסה השדה לרשותו אע״פ שיצאו עליה עסיקין ב) מפני שנראה שמכר לו דבר שאינו שלו ומ״ה בעי מאימת מחזיק בה מפני שזו החזקה אינה לקנות שאילו היתה לקנות כבר ידענו דין החזקה כדתנן בפ׳ ח״ה נעל גדר ופרץ כ״ש ה״ז חזקה ומאי בעי הכא מפני שחזקה זו כדי להראות לעולם שנכנסה לרשותו והוא שלו מ״ה אמרי׳ מכי דייש אמצרי שהלך בה לארכה ולרחבה כאדם שהולך ומבקר שדהו: **מתני׳** מי שהיה נשוי ג׳ נשים ומת כתובתה של זו ק׳ ושל זו ר׳ ושל זו ג׳ מאות ואין שם אלא ק׳ חולקות בשוה היה שם מאתים של ק׳ נוטלת נ׳ ושל ר׳ ושל ג׳ מאות ג׳ ג׳ של זהב. היה שם ג׳ מאות של ק׳ נוטלת נ׳ ושל ר׳ ק׳ ושל ג׳ מאות ששה של זהב וכן שלשה שהטילו לכיס פחתו או הותירו כך הן חולקין. פי׳ מי שהיה לו ג׳ נשים שנתחמו כתובותיהן ביום א׳ דאי בזא״ז הקודמת בשטר קודמת בגבוי אין שם אלא ק׳ חולקין בשוה פי׳ שהרי כח שלשתן שוה בשיעבוד מנה ובכלהו איכא מנה. היה שם ר׳ וכו׳ אין לבעלת ק׳ לבעלת מנה שיעבוד אלא במנה אבל מנה שני אינו משועבד לשטרה אלא הוא משועבד לבעלת ר׳ ולבעלת ג׳ מאות והלכך המנה הראשון חולקות בין שלשתן והמנה השני יחלוקו בין של ר׳ ושל ג׳ מאות ושל ק׳ נוטלת נ׳. ובגמרא מקשה תלתין ותלתא ותילתא הוא דאית לה א״ש בכותבת בעלת ר׳ לבעלת ק׳ דין ודברים אין לי עמך במנה פי׳ כשתבואי לדין לא אריב עמך במנה המשועבדת לך ולא

תוספות רי״ד (המשך)

יתמעט חלקך בשבילי הלכך היא ובעלת ג׳ מאות חולקות אותו א״ה אימא סיפא ושל ר׳ ושל ג׳ מאות ג׳ ג׳ של זהב ותימא לה הא סליקת נפשך ממנה פי׳ ואין לך לחלוק אלא במנה ב׳ ומהדר משום דא״ל מדין ודברים הוא דסליקי נפשאי פי׳ לא נתתי לה חלקי במתנה ומה שגבתה לא בשליחותי גבתה שתאמרי לי נטלה זו חלקך אני סלקתי עצמי מלריב עמה ומלמעט חלקה במנה וגברה ידה לגבות חצי המנה בשיעבוד שטרה עכשיו אני באה לחלוק עמך במותר שלא סלקתי מלריב עמך ושיעבודי ושיעבודך שוים. ואע״פ שיכולה בעלת ג׳ מאות לומר לבעלת ר׳ עד עכשיו הייתי נוטלת במנה הא׳ תלתין ותלתא ותילתא. ומנה השני ג׳ הרי תמנן ותלתא ותילתא והשתא לא שקילנא אלא ע״ה ומ״ל להפסיד בסילוקך תפסיד את ולא אני אפ״ה כך מדת הדין נותנת כיון דלא נסתלקה מכל המנה אלא מלריב עם בעלת ק׳ הלכך של ק׳ נוטלת נ׳ ושל ר׳ ושל ג׳ מאות חולקות ביניהן ק״נ ונוטלת כל א׳ וא׳ ג׳ דינרי זהב שלכל דינר זהב הוא כ״ה דינרי כסף: הי׳ שם ג׳ מאות וכו׳ ומקשה של ר׳ מנה ע״ה הוא דאית לה פי׳ דהא אוקימנא שכותבת בעלת ר׳ לבעלת ק׳ דין ודברים אין לי עמך בק׳ וחלקו המנה הא׳ בינה ובין ג׳ מאות ובמנה הג׳ אין לה עסק לבעלת הר׳ והמנה הג׳ הוא כלו של ג׳ מאות נמצא של מנה נוטלת נ׳ במנה האחר נשארו נ׳ חולקת אותה עם הק׳ השניה של ר׳ ושל ג׳ מאות זו נוטלת ע״ה וזו נוטלת ע״ה ומנה הג׳ הוא של ג׳ מאות ויש לה ז׳ דנרי זהב. א״ש בכותבת בעלת ג׳ מאות לבעלת ר׳ ולבעלת ק׳ דין ודברים אין לי עמכם בק׳. פי׳ לא מתוקמא סיפא כמציעותא אלא סיפא מיתוקמא כשכתבה בעלת ג׳ מאות וכו׳ ובעלת ר׳ לא כתבה כלום הלכך מנה הא׳ חולקת בעלת ר׳ ובעלת הק׳ ומנה הב׳ חולקת בעלת ר׳ ובעלת ג׳ מאות ומנה הג׳ לבעלת ג׳ מאות. תניא זו משנת ר״נ ר״א אין אני רואה דבריו של ר״נ באלו אלא חולקות בשוה כתב ר״ח ז״ל וקמ״ל דבההיא הל׳ כר׳ וא״א להעמיד דבריו בזמן שיש שם ג׳ מאות חולקין בשוה ונוטלת בעלת ק׳ ק׳ ובעלת ג׳ מאות ק׳ לפי שמד״ה לוקה בזה אלא העמדנו דברי ר׳ שאמר חולקין בשוה כל ק׳ וק׳ נוטלות בשוה הלכך חולקין כלם לו׳ חלקים של ק׳ נוטלת חלק א׳ ושל ר׳ ב׳ חלקים ושל ג׳ ג׳ חלקים כ״א נוטלת לפי מעותי׳ עד שתפרע כ״א כתובתה וזה דין צדק וזהו שאמר אין אני רואה דבריו של ר״נ באלו בבבא דרישא ובבא מציעא אבל בבא דסיפא דתנן הי׳ שם ג׳ מאות וכו׳ לא חלק ר׳ אלא אומר בין בתפיסה א׳ בין בב׳ תפיסות הדין כך הוא כ״א נוטלת לפי מעותי׳ ואין צורך להעמידה בכותבת אליבא דר׳ זה הפתרון נ״ל יפה אע״פ שאינו דומה כרישא דמתני׳: וכן ג׳ שהטילו לכיס וכו׳ פי׳ האי וכן קאי אבבא ג׳ דמתני׳ וקסבר ר״נ שלפי מעות חולקין ואע״ג דלגבי ג׳ נשים לא סבר (הכי) [רבי] התם מפני שהמעות מרויחות קסבר כ״א נוטל בשבח כפי מעותיו וכמו שנוטל בשבח כך נוטל בהפסד אבל בג׳ נשים אין לומר כן הלכך כ״א נוטלת כפי מה שמשועבד לה מנכסי בעלה ונמצא שר״נ ור׳ השוו בזה לחלוק כפי מעות: אמר שמואל ב׳

א) נראה דל״ל וכן מדקאמר עד שלא החזיק יכול לחזור בו אם יצא עליו ערעורין הא אם לא יצאו וכו׳. ב) נראה דל״ל אף שנראה שמכר לו דבר שאינו שלו אינו יכול לחזור בו.